

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Невяна Фесчиева д.м.

за дисертационния труд

на Янка Георгиева Маркова - Димитрова

на тема:

**„Модели за грижи за здраве и благополучие
на самотно живеещи възрастни хора“**

за придобиване на ОНС „доктор“

по област на висше образование: 7.Здравеопазване и спорт,
професионално направление: 7.4. Обществено здраве
научна специалност „Управление на здравите грижи“

Със Заповед № Р-109-298/27.09.2019 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ – Варна на основание на Протокол №1/27.09.2019 г. от заседание на Научното жури съм определена да представя становище по процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на **Янка Маркова - Димитрова**

Данни за процедурата

Със заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-637/ 14.11.2018 г. Янка Георгиева Маркова - Димитрова е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма по „Управление на здравните грижи" в Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление: 7.4. Обществено здраве с тема на дисертационен труд „Модели за грижи за здраве и благополучие на самотно живеещи възрастни хора“ и научен ръководител проф. Силвия Борисова Димитрова, д.оз.н. Със Заповед Ректора на МУ-Варна № Р-109-191 от 21.05.2019 г. за втори научен ръководител е определена доц. Маринела Иванова Грудева, д.п.

Представен е протокол за успешно положен докторантски изпит по специалността и по чужд език.

Кратки данни за кариерно развитие на докторантката. Янка Маркова е родена на 11.03.1970 г., през 1988 г. завършва средно специално образование, специалност медицинска сестра в Института за подготовка на здравни кадри – Велико

Търново, през 1994 г. придобива полувисше образование в ПМИ – Велико Търново, през 2009 г. се дипломира като „бакалавър“ по Управление на здравни грижи във ФОЗ при Медицински университет - Плевен и като „магистър по УЗГ” през 2011 г. пак там . През 2015 г. завършва втора магистратура „магистър в здравеопазването“ в Центъра за следдипломна квалификация на Технически университет - Габрово. От 01.10.2015 г. е асистент в МУ - Варна, филиал - Велико Търново. Има общ трудов стаж 30 год. и 8 мес. Веднага след дипломирането си като медицинска сестра започва работа в Хирургическо отделение на МБАЛ „Д-р Дим. Павлович“ - Свищов. В същата болница работи до 2011г., вкл. От 2012 до постъпването във Филиала на МУ - Варна, 01.10.2015г. е медицинска сестра в ОАИЛ на МБАЛ - Велико Търново. Има добро ниво на владеене на руски език.

Оценка на дисертационния труд. Дисертационният труд съдържа 176 страници и е структуриран в пет основни глави. Включва 65 фигури, 10 таблици, и 9 приложения.

Списъкът на използваната литература включва 184 заглавия, от които 121 на кирилица, 51 на латиница и 12 интернет източника.

Актуалността на дисертационния труд се обуславя от изключително бързия темп на стареене на населението у нас, както и в Европа. Нарастване броя на възрастните хора е съпроводен с множественост на заболяемостта им, водещи до ограничения в двигателната сфера, общуването и самообслужването. Прогнозите за увеличаване на самотно живеещите възрастни хора, които не желаят да живеят в институции ще бъдат сериозно предизвикателство за общественото здравеопазване. Търсенето на модели за грижи оказвани в собствените им домове които да направят живота им по-лесен при запазване качеството на живот са изключително актуални в теоретичен и особено в практически аспект. Те биха имали голям принос с хуманно, икономическо и медицинско измерение. Всичко това прави дисертационната тема много актуална.

Оценка на методологията. Цел на дисертационния труд е: Да се проучат основните биологични и психо-социални потребностите на самотно живеещите възрастни хора в област Велико Търново и да се обосноват оптимални модели за грижа при съхранение, поддържане и възстановяване на здравето и благополучието.

За постигане на целта са поставени седем **задачи**:

1. Да се проучат основните приоритети в европейските изследвания по стареенето.

2. Да се направи теоретичен анализ на базата данни за българското изследователско пространство по стареенето.

3. Да се определят биологичните и психо-социалните детерминанти за качество на живот на възрастните хора.

4. Да се анализира организацията на грижа за възрастни хора в домашни условия в област Велико Търново.

5. Да се проучи мнението на специалисти от извън болнична, болнична помощ и социални услуги, относно оказваните здравно-социални грижи в домашни условия в област Велико Търново.

6. Да се апробира модел за грижи в домашни условия с цел проследяване на качеството на живот на възрастните хора в началото и след 6 месеца, чрез стандартизиран въпросник.

7. Да се разработят модели за грижа за здраве и благополучие на самотно живеещи възрастни хора в домашни условия.

Методологията на изследването е представена е много добре. Разработени са изследователски хипотези, представени етапите на научни-изследователската работа, описани са обектите, начин на формиране извадките, единици на наблюдението и техните признаци. Обхватът на проучването отговаря на поставените задачи:

Самотно живеещи възрастни хора – 100;

- **Пациенти**, хоспитализирани в терапевтични и хирургични отделения на МОБАЛ „Д-р Стефан Черкезов“ АД гр. Велико Търново; МБАЛ „Д-р Димитър Павлович“ ЕООД гр. Свищов – **300;**

- **Медицински специалисти**, участници в процеса на предоставяне на здравни грижи за възрастни хора от болнична и извън болнична помощ в градовете Велико Търново. Свищов Елена и в малки населени места (село) – **200;**

- **Специалисти предоставящи социални услуги на възрастните хора** – Дом за стари хора „Венета Ботева“ гр. Велико Търново; Дирекция „Социални дейности“ община гр. Велико Търново; „Хоспис - Елена“ ООД гр. Елена; Дом за стари хора „Мария Луиза“ гр. Свищов - **40.**

Приложените методи са:

- *Документален метод* - за проучване на нормативни документи,

стратегии, закони, методически указания свързани с предоставянето на здравни и социални услуги на възрастни хора.

- **Анкетен метод** - пряка анкета за проучване на здравето и благополучието на самотно живеещи възрастни хора участващи в експеримента; пряка индивидуална анонимна анкета с медицински специалисти-лекари и медицински сестри, работещи в сферата на извън болничната и болнична помощ; със социални работници; с лица над 65 и повече години, нуждаещи се от грижи в домашни условия.

- **Метод наблюдение** – наблюдение изпълнението на препоръките за здраве и благополучие на възрастните хора.

- **Експериментален метод** – модел за проспективно проучване на грижите за здраве и благополучие на самотно живеещи възрастни хора в област Велико Търново.

Разработен е собствен инструментариум: анкетни карти, визуална аналогова скала за оценка на здравето, въпросник за оценка на качеството на живот и здравословното състояние, които методически гарантират събирането на достоверна информация, база за оценка. Приложените статистически методи са адекватни на целта и обектите, особено при оценка на експеримента. Така представената методология е логически обоснована, обезпечава комплексен подход и е гаранция за валидност на получените резултати.

Оценка на резултатите и приносите.

Резултатите са представени съобразно поставените задачи, респ. на групите респонденти. Изследването е проведено методически много прецизно с отчитане на възможни пречки и конфликти. Задачите поставени за разрешаване са изпълнени. Най-голям интерес представлява проведеният експеримент, който показва предимствата на предложения модел. Той е авторска разработка с методика за определяне на качеството на живот по отношение на предлагането на медико-социални грижи на възрастни и самотно живеещи хора. Той дава възможност да се получи количествена оценка и последващо сравнение с мнението на потребителя и това на медицинските специалисти. Към приносните моменти на дисертационния труд трябва да отнесем:

- оказване на дългосрочни комплексни грижи в дома на възрастния човек при единодействие на здравните и социални специалисти, което предполага междуведомствено сътрудничество при нуждаещия се човек;
- опознаване и текущо наблюдение на биологичните и психо-социални потребности на възрастния човек с цел адекватна комплексна помощ;
- поставяне на медицинската сестра като координатор и извършваща определени сестрински интервенции;

- модел за обучение на самотно живеещите възрастни хора според образователно ниво, здравни и психо-социални проблеми;
- изяснени перспективи за обучение на специалистите, работещи с възрастните хора с цел повишаване на ефективността на екипната дейност.

Изразявам съгласие със справката за приносите, както и с направените предложения.

Препоръка: Надявам се, че ас. Янка Маркова ще продължи започнатата с дисертацията дейност в практико-приложен план.

Заключение. Дисертационният труд **„Модели за грижи за здраве и благополучие на самотно живеещи възрастни хора“** има сериозни теоретични и практически приноси, напълно отговаря на изискванията на Закона и на Правилника на МУ-Варна за развитие на академичния състав. Поради това давам положително становище и предлагам на членовете на Научното жури също да гласуват положително на асистент **Янка Георгиева Маркова - Димитрова** да бъде присъдена образователната и научна степен **„доктор“** по научната специалност **„Управление на здравните грижи“**

29.09.2019 г.

Член на НЖ:

доц. Н. Фесчиева, дм